

*PAGARBA KAIP ĮVEIKOS MECHANIZMAS
VISUOMENĖS SKIRČIAI MAŽINTI*

*Audronė Luneckienė
Vilniaus „Vilko pėdos“ namų
Direktoriaus pavaduotoja
2021*

„Skurdžius“

„Ubagas“

„Valkata“

„Gatvinis“

„Bomžas“

„Klipata“

*„Turime nekintantį stereotipą, benamis – apšepęs, nešvarus, dvokiantis žmogus.
Derėtų keisti stereotipą, kas yra benamis, ir išmokti tolerancijos“.*

*Vytauto Didžiojo universiteto (VDU)
Socialinių mokslų daktarė
Rasa Indriliūnaitė*

Žmogus nėra problema, problema yra problema

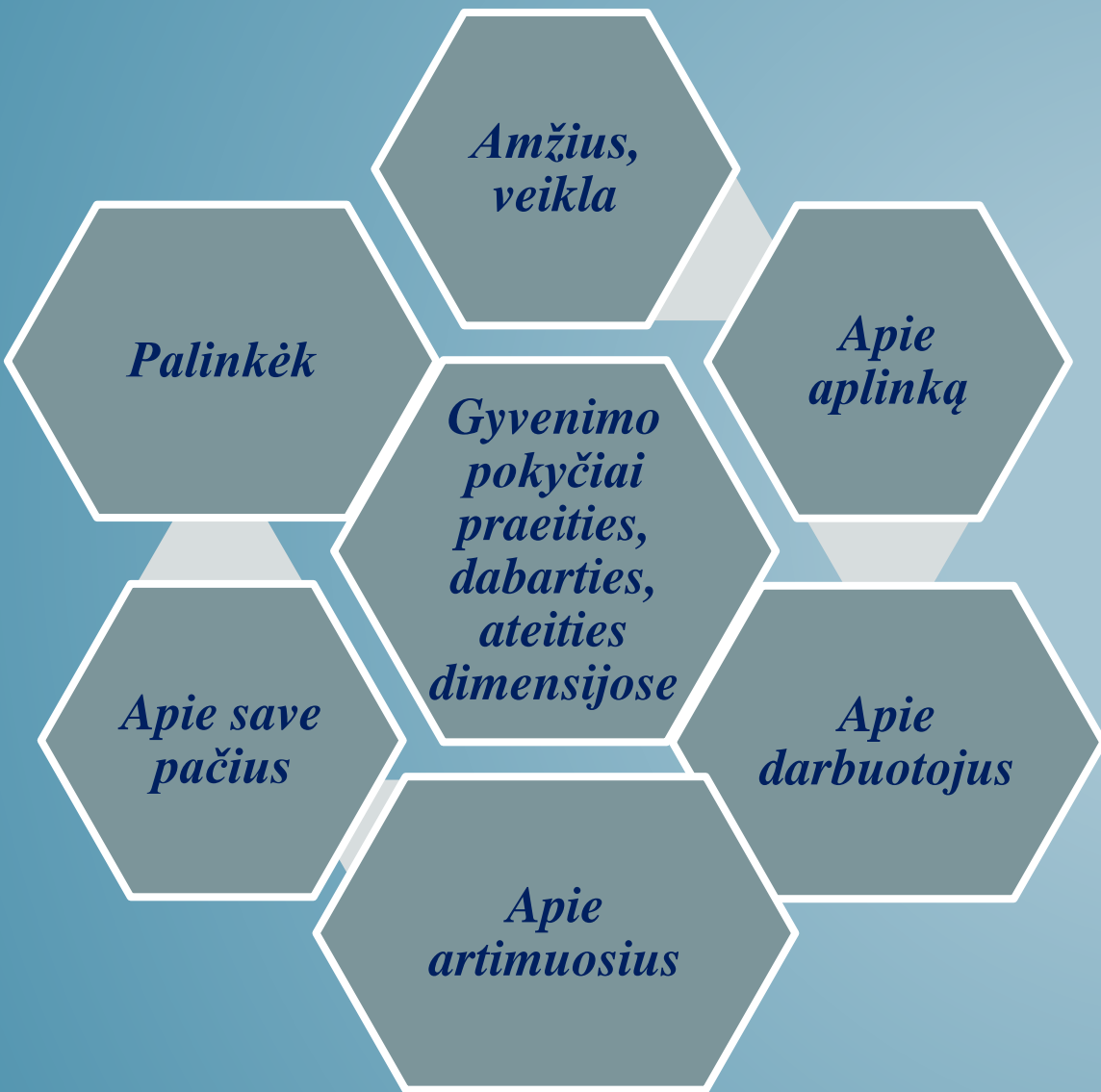
*„The person is not problem. The problem is the problem“
Michael White*

- ✓ *Iškilusių problemų negalima tapatinti su žmogumi.*
- ✓ *Susitapatinęs su problema, žmogus negali su ja kovoti, nes tai kova su savimi pačiu.*
- ✓ *Praradęs ryšį su artimaisiais, tikslą ir pastangas veikti, patiria ekstremalią atskirtį ir pripažįsta, kad „toks jau esu“.*
- ✓ *Žmonės gali keisti požiūrį į savo problemas ir ieškoti kelių, kaip jas spręsti. Visi žmonės turi gebėjimų ir kompetencijų.*

Profesionalumą auginanti aplinka

- ✓ *Tyrimo tikslas - identifikuoti veiklas, kurios skatina socialinę atskirtį patiriančius asmenis palaikyti prasmingą sąveiką su kitais visuomenės/bendruomenės nariais.*
- ✓ *Tyrimo metodas - pusiau struktūruotas kokybinis interviu, atliktas pagal planą (klausimyną). Siekiama identifikuoti nuostatas, įsitikinimus, suvokimą, vertybes, poreikius.*
- ✓ *Tyrimo metu paslaugų gavėjai reflektavo individualius praeities išgyvenimus, mokėsi akcentuoti į nuosavas patirtis, susivokti „kokia mano problema, kas nutiko mano gyvenime“.*

Klausimynas

- ✓ *Tyrimas atliktas atsižvelgiant į silpną gyventojų motyvaciją įsitraukti į paslaugų planavimą, teikimą ir vertinimą.*
- ✓ *Duomenys rinkti naratyvinio, pusiau struktūruoto interviu principu, naudojant laiko dimensiją (praeitis, dabartis, ateitis) ir orientuojantis į gyvenimo pokyčius.*
- ✓ *Tyrimo duomenys išanalizuoti taikant naratyvinę duomenų analizę (surinkti įvykių aprašymai apjungti į vieningą pasakojimą).*
- ✓ *Tyrimo rezultatai subendrinti su kitais pasiūlymais, teiktais individualių, grupinių konsultacijų metu, anoniminiais siūlymais ir įtraukti į teikiamų paslaugų kokybės gerinimo planą.*

Gyvenimo istorijos, patirtys, nuostatos

- ✓ *Kokia iš tiesų yra problema, kas nutiko?*
- ✓ *Kada prasidėjo kelias į benamystę?*
- ✓ *Kuomet atitolo nuo artimųjų? Gal šeiminiuose santykiuose trūko atidumo?*
- ✓ *Gal apskritai neturėjo šeimos bei namų?*

Tyrimo dalyvių individualių patirčių analizė

Rekonstruotos patirtys:

- ✓ *požiūris į asmens fizinę aplinką;*
- ✓ *santykis su artimaisiais (šeima), draugais ir darbuotojais, kitais „šalia esančiais“ žmonėmis;*
- ✓ *nuomonė apie save patį, savo savybes, pomėgius; poreikių patenkinimo galimybės, orumas, žmogaus teisės;*
- ✓ *lūkesčiai, svajonės.*

Ištirta, kad jie:

- ✓ *susiduria su daugybę sunkumų (bedarbystė, priklausomybės, artimųjų netektis, išiskolinimai);*
- ✓ *vertina gaunamas paslaugas, siekia integruotis, priimti sprendimus patys;*
- ✓ *jaučiasi saugiai, sulaukdami palaikymo iš dirbančio personalo;*
- ✓ *svajoja, kuria ateities planus.*

Restruktūrizuotos naratyvo dalys atskleidžia socialinį kontekstą :

- ✓ *iki benamystės: užslėptas neatidumas šeiminiuose santykiuose ⇒ gilėjantis atitolimas tarp artimųjų ⇒ nutrūkę socialiniai ryšiai ⇒ pakitęs bendrystės modelis ⇒ emocinis vienišumas;*
- ✓ *gyvenimo Įstaigoje laikotarpį: noras gyventi oriomis sąlygomis ⇒ poreikis turėti artimą, juo pasitikėti, būti išklausytam ⇒ džiaugsmas, atrandant savo gebėjimus ir naujas galimybes;*
- ✓ *ateities planus, svajones: noras turėti privačią erdvę ⇒ lygiaverčių santykių ⇒ prasmingai leisti laiką.*

Išgyvenimų dinamika atskleidė gilesnį benamystės reiškinių pažinimą

Paslaugų gavėjams:

- ✓ *suvokti savo vaidmenį ir vertinti galimybes;*
- ✓ *nebijoti keistis, atsisveikinti su žalingu elgesiu;*
- ✓ *pagerinti orumo patirtį.*

Darbuotojams:

- ✓ *akcentuoti pagarbą individualumui ir orientuotis į asmenį;*
  - ✓ *mažinti galios santykius ir skatinti įgalinimą;*
  - ✓ *vertinti kontaktą, skatinantį dalintis patirtimi;*
  - ✓ *planuoti socialinių paslaugų teikimo procesą.*

Tyrimo naudingumo aspektai paslaugų gavėjams:

- ✓ *pozityvios ir neigiamos patirties apjungimas – prisiminė sprendimus, kuriuos priėmė įvairiais savo gyvenimo laikotarpiais, įvertino jų savalaikiškumo (kol jos netapo įtampomis) svarbą;*
- ✓ *jausmų suvokimas ir įvardijimas – pasakodamas savo gyvenimo naratyvą, geriau pažino save;*
- ✓ *socialinių ryšių atkūrimas - turėjo galimybę būti išklaudytas ir išgirstas.*

Tyrimo eiga ir gauti rezultatai padėjo socialiniams darbuotojams:

- ✓ *suprasti asmens išgyvenimus, kiekvieno unikalumą;*
- ✓ *įvertinti paslaugų gavėjus kaip aktyvius savo gyvenimo dalyvius;*
- ✓ *suprasti reikšmes, kurias asmuo priskiria savo gyvenimo faktams;*
- ✓ *patvirtinti komandinio darbo svarbą;*
- ✓ *papildyti darbo praktiką naujais metodais.*

Paslaugų gavėjų įtraukimo į paslaugų planavimą, teikimą ir vertinimą algoritmas

PASLAUGŲ GAVĖJŲ ĮTRAUKIMAS

PLANAVIMAS

- pasiūlymai, gauti žodžiu, susirinkimuose;
- pasiūlymai gauti raštu, anonimiškai;
- pasiūlymai gauti paslaugų kokybės vertinimo anketinėje apklausoje.

VERTINIMAS

- vertinimai, gauti paslaugų kokybės anketinėje apklausoje;
- vertinimai gauti žodžiu ir raštu (susirinkimų, individualių konsultacijų metu ir kt.).

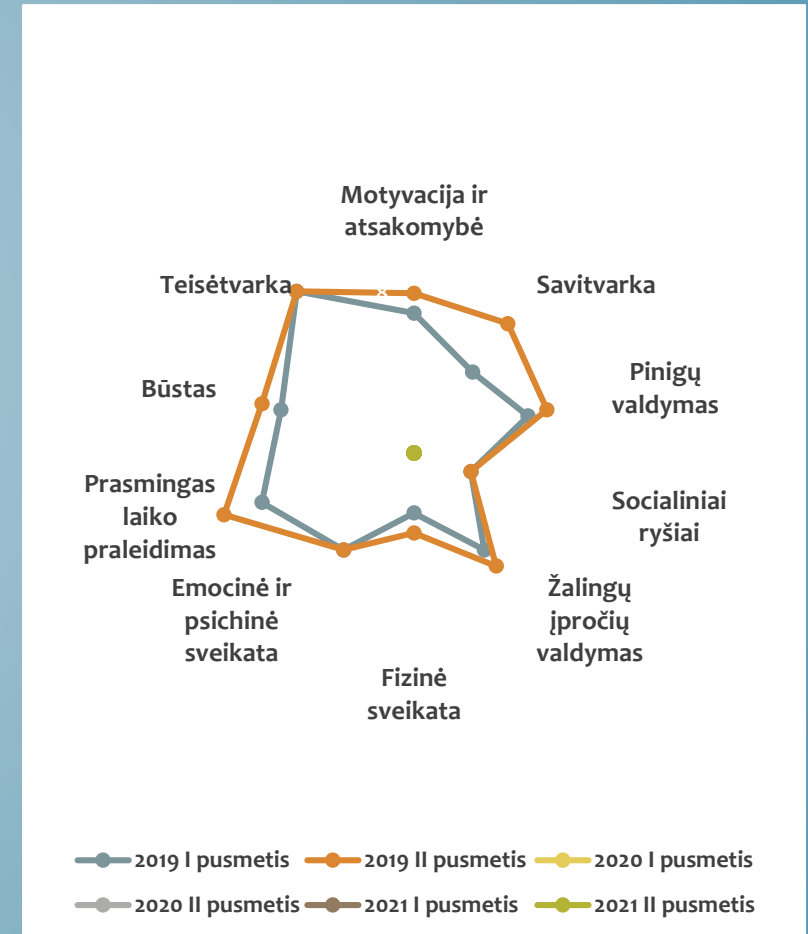
TEIKIMAS

- dalyvavimas individualių planų sudaryme;
- dalyvavimas organizuojant grupines ir bendruomenines veiklas;
- dalyvavimas Įtraukimo viešiniame.

Gyvenimo kokybės matavimas

		Asmens savęs vertinimas									
		Motyvacija ir atsakomybė	Savitvarka	Pinigų valdymas	Socialiniai ryšiai	Žalingų įpročių valdymas	Fizinė sveikata	Emocinė ir psichinė sveikata	Prasmingas laiko praleidimas	Būstas	Teisėtvara
201	I pusmetis	7	5	6	3	6	3	6	8	7	10
9	II pusmetis	8	8	7	3	7	4	6	10	8	10
2020	I pusmetis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	II pusmetis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2021	I pusmetis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	II pusmetis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

- ✓ **Gyvenimo kokybės matavimas** – padėti paslaugų gavėjams įsivertinti savo esamą gyvenimo kokybę ir siekti pokyčio, atrandant stiprybes ir galimybes.
- ✓ **Įrankis:** Paslaugų gavėjo gyvenimo kokybei išmatuoti yra naudojama žvaigždės formos schema – „Asmens gyvenimo aplinkybių apžvalga”.

Saviugdos užsiėmimai

Ekstremali stresinė patirtis paveikia ir destabilizuoja žmogaus gyvenimą, stiprina socialinę izoliaciją bei mažina asmens pasitikėjimą savimi. Emocinė parama gali padėti žmogui sukurti naujus socialinius ryšius, atgauti motyvaciją ir teigiamą savęs vertinimą.

*Tik tai, kas kaip paveikslas nuskęsta į sielos gelmes,
turi auklėjamosios reikšmės ir yra mokymo priemonė
sielos kultūrai.*

Mary Heilmann